אמרי שמואל

דברים

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד **"בית מאיר"**
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
אשדוד תשפ"ב

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם ולהצלחתם של

בר וקארין קלפה הי"ו

ולברכתם והצלחתם של ילדיהם

ארי אשר הי"ו

יאיר יצחק הי"ו

ורום אברהם הי"ו

ולברכתם והצלחתם של

חן ומור עמיר הי"ו

בן גיל עמיר הי"ו

ולרפואה שלימה של

ריקי קוזניץ בת שונה

יוסף בן שיפרה

שהקב"ה ימלא את כל מישאלות ליבם לטובה וברכה ויזכו לבריאות איתנה
ופרנסה טובה שפע ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

מוקדש לעלוי נישמת

אשר מסעוד בר עישה ז"ל

גיל עמיר בן מרים ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

דברים תשפ"ב

בעזרת השם בשבת קודש הקרובה אנחנו מתחילים לקרוא בחומש החמישי שבחמישה חומשי תורה חומש "דברים", שכל ספר "דברים" הוא דברי תוכחה ומוסר ממשה רבנו לעם ישראל על שהתרחקו מבורא עולם.

ובתחילת הפרשה נאמר (דברים א א), "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן, במדבר, בערבה, מול סוף, בין פארן, ובין תפל ולבן, וחצרות, ודי זהב".

לכל דורות ישראל עד סוף כל הדורות

"אל כל ישראל"? וצריך להבין למה הדגישה התורה אל כל ישראל הרי בכל מקום שמשה רבינו דיבר לא כתוב שהוא אמר את זה לכל ישראל?

אלא אומרים רבותינו ז"ל שאותם דברים שדיבר משה אין הדברים מכוונים רק לאותו דור אלא לכל דורות ישראל עד סוף כל הדורות.

משה רבנו אמר לבני ישראל דברי תוכחות

ולכאורה צריך להבין איזה דברים דיבר משה רבינו אל כל ישראל? שהרי בתורה לא מוזכר כלל מה הם אותם דברים שדיבר משה רבנו, ובתורה מוזכר רק את שמות המקומות שהיו בהם ישראל בלבד?

משה רבינו הזכיר לבני ישראל את כל המקומות שבהם הכעיסו את הקב"ה

אלא אומר רש"י (דברים א א) שמשה רבנו הזכיר לבני ישראל את כל המקומות שבהם הכעיסו את הקב"ה במדבר. וכמו שמבואר בפירוש רש"י "במדבר בערבה מול סוף", במדבר- שאמרו מי ייתן מותנו במדבר. בערבה - בערבות מואב שנכשלו בגילוי עריות עם בנות מואב. מול סוף- שאמרו בים סוף המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר. בין פארן-שם היה חטא המרגלים. ובין תופל ולבן - שדיברו על המן ואמרו ונפשנו קצה בלחם הקלוקל, שטענו

למה המן הוא בצבע לבן. וחצרות- מחלוקת קורח היה בחצרות. ודי זהב- שעשו עגל לע"ז מזהב מרוב זהב שהיה להם.

וטעם הדבר שלא הרחיב והוכיחם בפירוש אלא רק ברמז התבאר בפירוש רש"י וזה לשונו לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים, והזכירן ברמז, מפני כבודן של ישראל.

ומדוע בהמשך הפרשה אנחנו רואים שמשה הוכיח את בני ישראל במפורש

וצריך להבין שבהמשך הפרשה אנחנו רואים שמשה רבנו כבר כן פרט להם את החטאים האלה, של חטא המרגלים כמו שכתוב "ותקרבון אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ" (דברים א כב) וכן בהמשך הוכיח אותם משה רבינו על חטא העגל "וארא והנה חטאתם לה' אלקיכם עשיתם לכם עגל מסכה" (דברים ט טז), וכן בשאר החטאים הזכירם במפורש?

ושואל האדמו"ר רבי אלימלך מגרודזיסק זצ"ל, שלכאורה צריך להבין אם הסיבה שהתורה הזכירה את כל המקומות האלו ברמז ולא פירשה? שזה היה בכדי להוכיח את בני ישראל ברמז ומפני כבודן של ישראל, א"כ למה אחר כך בהמשך הפרשה משה רבינו האריך והוכיח אותם בפירוש ולא ברמז?

כשעושים תשובה מאהבה הזדונות נהפכות לזכויות

אלא תירץ, שכל זמן שלא חזרו ישראל בתשובה, לא רצה להזכיר את העוונות שלהם בפירוש מפני הקטרוג, אבל אחרי שדיבר משה לישראל והוכיח אותם ברמיזה מיד חזרו בתשובה מתוך אהבה כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב, ואחרי שעשו תשובה מתוך אהבה וכשעושים תשובה מאהבה זדונות נעשות כזכויות, לכן חזר ומנה להם את כל החטאים בפירוש שייחשבו להם כזכויות.

אחרי שהראה אהבתו הוכיחם בפירוש

ועוד תירוץ כותב השפתי חכמים שבתחילת הפרשה שהוכיח משה את עם ישראל, חשש משה שמא התוכחה תפגע בכבודן, לכן הוכיחם ברמז, אבל לאחר מכן שהפסיק העניין ובירך משה לעם ישראל, ואמר (דברים א יא) "ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים" וגו', ונתגלתה לכולם אהבתו לעם ישראל, הוכיח אותם על עוון המרגלים בפירוש, ולא חשש, שמא תהיה פגיעה בעם ישראל, כי אחרי שהראה להם משה כמה הוא אוהב אותם, ידע שגם אם יוכיח אותם בפירוש, הם לא יתביישו ולא יפגעו כי הם בטוחים שהוא רוצה רק בטובתם.

מכאן לומדים שבתחילה כאשר אדם רוצה להוכיח איזה אדם קודם יוכיח רק בפירוש וברמז, כדי לא לפגוע ולא לבייש, אבל אחרי שאתה מראה לו כמה אתה באמת אוהב אותו, ורוצה רק בטובתו, אתה כבר יכול להוכיח אותו בפירוש, כי אחרי שהוא רואה שהכל בא מתוך אהבה, הוא לא יתבייש ולא ייפגע.

אמר לו המלך כמה רע ואכזרי הכלב שבפרדס

הבן איש חי מבאר (עוד יוסף חי דרושים) עפ"י המדרש (ילקוט שמעוני תורה פרשת בשלח רמז רסא) שממשיל לאדם אחד שהיה קרוב מאוד למלך והיה כל הזמן בא לבקר את המלך, וכשהיה נכנס למלך היה המלך מכבד אותו כבוד גדול, ובפתח הארמון של המלך היה שם פרדס עם פירות מאוד מתוקים, ואותו אדם שהיה קרוב למלך, חשק לאכול מהפירות המתוקים שבפרדס, לכן מה עשה אמר לעצמו מכיון שהמלך כל כך אוהב אותי, ומכבד אותי, אני יכול להיכנס לפרדס ולקחת מהפירות בלי לבקש רשות מהמלך, והיה בפרדס כלב אחד שהיה שומר על הפרדס, וכשנכנס אותו אדם לפרדס, מיד קפץ עליו הכלב, וקרע את בגדיו, ומיד אותו אדם ברח ויצא מהפרדס, והמלך ידע מכל זה שאותו אדם נכנס לפרדס לקחת פירות, בלי רשות, והכלב קפץ עליו

וקרע את בגדיו, ואחרי כמה זמן שוב פעם בא אותו אדם, לבקר את המלך, וכשנכנס אצל המלך, המלך לא רצה לבייש אותו, כי היה המלך אוהב אותו, אמר לו המלך כמה רע, ואכזרי הכלב שקרע את בגדיך, והבין אותו אדם שהמלך יודע מכל מה שעשה.

הנמשל כך משה רבנו, היה אוהב את עם ישראל אהבה גדולה מאוד, ואמר אם אני יוכיח את בני ישראל הם יתביישו, לכן מה עשה משה רבינו, הזכיר להם רק את המקומות שבהם הם הכעיסו את הקב"ה, והם יבינו ברמז את התוכחה ויבינו את המסר, אבל הם לא יתביישו.

והזכיר להם את הטובות שעשה איתם הקב"ה, כשבדרך אגב הוא מוכיח אותם. וכך אמר להם, "במדבר" - זכיתם אמנם לקבל מן, אבל יש בזה גם רמז לדיבור שדיברו כלפי מעלה כשלא היה להם אוכל "זכרנו את הדגה אשר נאכל וכו'. "בערבה" - אחרי שכבשתם את סיחון, ישבתם בשיטים וזכיתם לעושר, אבל העושר הביא אתכם לחטוא עם בנות מואב.

כמה גדול כבוד הבריות

לומדים אנחנו מהפרשה שלנו עוד דבר גדול מאוד, עד כמה גדול כבוד הבריות, עד כמה צריך לכבד כל יהודי, ולדאוג שלא לבייש חס ושלום אף יהודי, שהרי משה רבינו כשבא להוכיח את עם ישראל על שחטאו והכעיסו את הקב"ה בכל זאת, לא הוכיח אותם בפירוש אלא ברמז, משום כבודן של ישראל כדי לא לביישם.

ואומרים רבותינו ז"ל שמשה רבינו בא ללמד אותנו דבר גדול, שגם בשעה שבא אדם להוכיח את חבירו, שעושה מעשה לא טוב, אבל העיקר הוא שתזהר בכבודו של חברך, שלא תבייש או תיפגע בכבודו של האדם, כי אם הוא מבייש או פוגע ביהודי, יצא שכרו בהפסדו.

נתן הנביא שהוכיח את דוד המלך ברמז

הגמרא אומרת (סנהדרין קז א) "אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי ניסיון, שהרי דוד

מלך ישראל הביא עצמו לידי ניסיון ונכשל, אמר לפניו - רבש"ע, מפני מה אומרים אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב ואין אומרים אלוקי דוד, אמר [הקב"ה] - אינהו מינסו לי ואת לא מינסית לי [אותם העמדתי בניסיון ואילו אותך לא], אמר לפניו - רבש"ע, בחנני ונסני שנאמר (תהילים כו, ב) בחנני ה' ונסני וגו', אמר - מינסנא לך [אמר לו הקב"ה אנסה אותך]", והקב"ה הביא על דוד את הניסיון של אוריה החיתי ששלח אותו לקו הראשון במלחמה כדי שייהרג, וכך יוכל להתחתן עם בת שבע אשתו.

וכן מסופר בנביא על נתן הנביא שה' שלח אותו כדי להוכיח את דוד המלך ברמז , ומסופר בנביא (שמואל ב יב, א) "וישלח ה' את נתן אל דוד ויבא אליו ויאמר לו, שני אנשים היו בעיר אחת אחד עשיר ואחד ראש [עני]: לעשיר היה צאן ובקר הרבה מאד: ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה, ותגדל עמו ועם בניו יחדיו, מפתו תאכל ומכוסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת: ויבא הלך לאיש העשיר, ויחמול לקחת מצאנו ומבקרו לעשות לאורח הבא לו, וייקח את כבשת האיש הראש, ויעשה לאיש הבא אליו: וייחר אף דוד באיש מאד, ויאמר אל נתן חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת: ואת הכבשה ישלם ארבעתיים, עקב אשר עשה את הדבר הזה ועל אשר לא חמל: ויאמר נתן אל דוד אתה האיש כה אמר ה' אלוקי ישראל, אנכי משחתיך למלך על ישראל ואנכי הצלתיך מיד שאול: ואתנה לך את בית אדוניך ואת נשי אדוניך בחיקך, ואתנה לך את בית ישראל ויהודה, ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה: מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע בעיניו, את אוריה החיתי הכית בחרב, ואת אשתו לקחת לך לאשה, ואותו הרגת בחרב בני עמון: ועתה לא תסור חרב מביתך עד עולם, עקב כי ביזיתני ותיקח את אשת אוריה החיתי להיות לך לאשה: כה אמר ה', הנני מקים עליך רעה מביתך ולקחתי את נשיך לעיניך, ונתתי לרעיך ושכב עם נשיך לעיני השמש הזאת: כי אתה עשית בסתר, ואני אעשה את הדבר הזה נגד כל ישראל ונגד השמש: ויאמר דוד אל נתן חטאתי לה', ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר חטאתך לא תמות",

ומכאן אנו רואים שכשרצה הקב"ה להוכיח את דוד שלח את נתן הנביא שיוכיח אותו דרך משל וברמז כדי שלא לפגוע בכבודו.

רבי אלימלך ורבי זושא היו מוכיחים ברמז כדי לא לבייש

מסופר על שני האחים הקדושים רבי אלימלך מליז'נסק ורבי זושא מאנפולי זיע"א שקיבלו על עצמם ללכת בגלות במשך עשרים ואחד שנה כדי לבטל את הצרות שיהיו סמוך לביאת המשיח, ואחרי שהלכו עשרים ואחד שנה בגלות, אמרו ביטלנו חבלי משיח, ביטלנו את כל הצרות שיהיו לפני ביאת המשיח, אבל בתנאי אחד, אם יהיו כל עם ישראל באחדות גמורה, כל הצרות של חבלי המשיח יתבטלו.

ומסופר עליהם שאם היו שומעים על יהודי שלא שומר שבת, מיד היו הולכים אצלו, מבקשים להתארח אצלו לילה אחד, ורבי אלימלך היה יושב בלילה, ומוכיח את רבי זושא, ואומר לו זושא, למה אתה לא שומר שבת, הרי השבת זה מקור הברכה, והיה מדבר איתו כמה זה חשוב ליהודי שמירת השבת, ובעל הבית היה שומע את כל דברי המוסר שהיה אומר רבי אלימלך לרבי זושא, והיה אומר בעל הבית בלב שלו לא ידעתי כמה זה חשוב שמירת שבת, אבל עכשיו ששמעתי כמה זה חשוב שמירת שבת, אני יתחיל לשמור שבת, ולא היה יודע בעל הבית שכל דבריו של רבי אלימלך מכוונים אליו.

וכך מסופר שפעם אחת שמעו שאיזה יהודי לא מניח תפילין, והגיעו אליו וביקשו להתארח אצלו, ובלילה היה רבי אלימלך אומר לרבי זושא, זושא למה אתה לא מניח תפילין, הרי תפילין זה אחד המצוות החשובות ביותר בתורה, ובעל הבית שמע את הדברים, ובא לרבי אלימלך ואמר לו רבי גם אני לא מניח תפילין, לא ידעתי כמה זה חשוב מצוות תפילין, וקם רבי אלימלך וכתב תפילין לאותו יהודי.

אנחנו רואים שמעלתם וכוחם של הצדיקים שהיו יודעים איך להוכיח, ואיך לקרב יהודים לבורא עולם, כי רוב אותם יהודים שלא מקיימים

מצוות, זה רק בגלל שלא היה מי שילמד אותם את המצוות, לא היה מי שילמד אותם מה זה שמירת שבת, מה זה להניח תפילין, מה זה טהרת המשפחה, לא היה מי שילמד אותם כמה התורה והמצוות מביאות ברכה לאדם, לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה.

משה רבינו הוכיח את בני ישראל סמוך לפטירתו

ואומרים רבותינו ז"ל שמתי משה רבינו דיבר דברים אלו? אותו זמן היה סמוך לפטירתו של משה רבינו, וכן אותו זמן היה, שלושים ושישה ימים לפני שנכנסו בני ישראל לארץ ישראל, אלה בגמטריא שלושים ושש.

משה רבינו למד מיעקב אבינו

ושואל רש"י (דברם א ג) ממי למד משה רבינו להוכיח את בני ישראל דווקא סמוך לפטירתו?

אלא אומר רש"י בשם הספרי (פ"ב) שמשה רבינו למד מיעקב אבינו, כמו שיעקב אבינו לא הוכיח את בניו אלא סמוך לפטירתו.

ולמה המתין יעקב סמוך לפטירתו?

אלא אמר יעקב אם אני יוכיח את בני הם יתביישו ממני ויתרחקו ממני וילכו להידבק בעשיו הרשע, לכן יעקב אבינו הוכיח את בניו דווקא סמוך לפטירתו, וממנו למד משה רבינו אף הוא לא הוכיח את עם ישראל אלא סמוך לפטירתו, כי אמר משה אם אני יוכיח את בני ישראל הם יתביישו, ויתרחקו ממני, וילכו להידבק בגויים.

וכן דוד המלך הוכיח את שלמה בנו, דווקא סמוך לפטירתו, כמו שכתוב (מלכים א ב א) "ויקרבו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר אנוכי הולך בדרך כל הארץ וחזקת והיית לאיש".

וכן עשה שמואל הנביא שהוכיח את עמ"י כשהוא היה זקן, וכמו שמבואר בנביא (שמואל א יב) ויאמר שמואל אל כל ישראל הנה שמעתי בקולכם לכל אשר אמרתם לי ואמליך עליכם מלך. ועתה הנה המלך מתהלך

לפניכם ואני זקנתי ושבתי ובני הנם אתכם ואני התהלכתי לפניכם מנערי עד היום הזה. הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי את מי רצותי ומיד מי לקחתי כופר ואעלים עיני בו ואשיב לכם'.

כל המלבין את פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא

אחד העבירות החמורות ביותר בתורה, זה אדם שמבייש את חבירו ברבים, עד שאמרו חז"ל (בבא מציעא נט א) כל המלבין את פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא. ורואים עד כמה חמור החטא של המלבין פני חבירו ברבים, שאפילו מי שעובד עבודה זרה יש לו חלק לעוה"ב, אבל מלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב.

אמרה תמר אם יודה יהודה מעצמו טוב ואם לא אשרף ולא אלבין את פניו

הגמרא במסכת כתובות (סז ב) אומרת נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנלן?

מתמר כלתו של יהודה שנאמר (בראשית לח כה) "היא מוצאת להישרף" שבאו וסיפרו ליהודה שתמר כלתו זינתה, אמר יהודה הוציאה ותשרף, ותמר שלחה לו (בראשית לח כה) "לאיש אשר לו החותמת והפתילים אנוכי הרה", אמרה תמר אם יודה יהודה מעצמו שהוא בא עלי, טוב ואם הוא לא יודה אני אשרף ולא אלבין את פניו.

מר עוקבא ואשתו נכנסו לתוך תנור רותח

וכן מסופר בגמרא במסכת כתובות (סז ב) על מר עוקבא שהיה איזה עני שהיה גר בשכונתו, ובכל יום היה רגיל מר עוקבא להשליך ארבעה זוזים בחור של ציר הדלת, העני מצאם ולא ידע מי הניחם, פעם אחת אמר העני בלבו, אמתין ואראה מי משליך לי את הכסף, אותו היום התאחר מר עוקבא בבית המדרש, וכשהלך לבית העני התלוותה אליו אשתו, כיון

שהרגיש בהם העני, יצא ממחבואו כדי לראותם, אבל הם ברחו מפניו, במנוסתם ראו תנור, נכנסו שניהם לתוכו, והתחבאו שם, אותו תנור היה לאחר שגרפו והוציאו מתוכו הגחלים, ועדיין חומו עמו, ורגליו של מר עוקבא נכוו, ושואלת הגמרא מניין למד מר עוקבא לנהוג כך?

אלא מפני שאמרו שנח (-עדיף) לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים, ולכן נכנס מר עוקבא לתוך תנור רותח ובלבד לא לבייש את העני.

העיקר שלא יתבזה האדם ואפילו אדם רשע כבלעם

ואומרת לנו התורה (במדבר כב כח) "ויפתח ה' את פי האתון", וכתוב במשנה במסכת אבות (ה ו) שאחד מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות היא פי האתון שהאתון תדבר, זה היה הפעם הראשונה מבריאת העולם שבעל חי היה מדבר, ומה אמרה האתון לבלעם (במדבר כב כח) "מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים"? אתה יודע למה נעצרתי במקומי, כי יש מלאך עם חרב שלופה שחוסם את הדרך, והקב"ה פקח גם את עיניו של בלעם וגם הוא ראה את מלאך ה' עם חרב שלופה, (במדבר כב לא) "ויגל ה' את עיני בלעם וירא את מלאך ה' ניצב בדרך וחרבו שלופה בידו".

ומבואר במדרש (במ"ר כ יד), בוא ותראה כמה הקב"ה חס כל כבודו של האדם שהרי בשעה שבלעם הרשע בא לקלל את עם ישראל כתוב בתורה (במדבר כב כח) "ויפתח ה' את פי האתון", והאתון הוכיחה את בלעם מה אתה לא רואה שיש כאן מלאך שעומד ממול ויש לו חרב ביד, איך אתה רוצה שאני לא יעצור, ומה עשה הקב"ה, מיד אחר כך הקב"ה הרג את האתון, ולמה הקב"ה הרג את האתון, מכיון שאם הקב"ה לא היה הורג את האתון, היו הבריות אומרות תראו זה האתון, שדיברה וביישה את בלעם, ובגלל כבודו של בלעם הקב"ה הרג את האתון.

ורואים שלמרות שאם לא היה הקב"ה הורג את האתון, היה נהיה קידוש ה' גדול בעולם, שכל מקום היו אומרים זה האתון שהקב"ה פתח את פיה

ודיברה, אבל אמר הקב"ה עדיף שלא יהיה קידוש ה', אבל העיקר שלא יתבזה האדם, ואפילו אדם רשע כבלעם הרשע, חס הקב"ה על כבודו והרג את האתון.

אמר הקב"ה בזכות רחל אני מביא את הגאולה

וידועים דברי חז"ל בשעת חורבן בית המקדש ומבואר בהרחבה במדרש (פתיחה דחכימי לאיכה) עד כמה לא עזרה זכותו של אברהם, ולא זכותו של יצחק, ולא זכותו של יעקב, אלא רק זכותה של רחל.

וז"ל המדרש 'אמר רבי שמואל בר נחמן, בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקדוש ברוך הוא בוכה וממרט זקנו ותולש שערות ראשו ומכה את פניו וקורע את בגדיו ואפר על ראשו, והיה מהלך בבית המקדש וסופד וצועק, אמר לפני הקדוש ברוך הוא מפני מה נשתניתי מכל אומה ולשון שבאתי לידי בושה וכלימה זאת, וכו"

'מיד פתח אברהם לפני הקדוש ברוך הוא ואמר רבונו של עולם למאה שנה נתת לי בן, וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלושים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני, ונעשיתי עליו כאכזרי ולא ריחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני'.

'פתח יצחק ואמר רבונו של עולם, כשאמר לי אבא (בראשית כב, ח): אלוקים יראה לו השה לעולה בני, לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צווארי תחת הסכין, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני'.

'פתח יעקב ואמר רבונו של עולם, לא עשרים שנה עמדתי בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני ומסרתי עצמי למיתה עליהם, ועכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחה, לאחר שגידלתים כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גדול בנים, כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני'.

'פתח משה ואמר רבונו של עולם, לא

רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה ורצתי לפניהם כסוס במדבר, וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו עצמותי, ועכשיו שגלו שלחת לי לספוד ולבכות עליהם, זהו המשל שאומרים בני אדם מטוב אדוני לא טוב לי ומרעתו רע לי'.

'באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה רבונו של עולם, גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתרה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי וריחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סבור שהיא רחל. ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר, כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה. ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקים, רחמן, מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בם כרצונם. מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הדא הוא דכתיב (ירמיה לא, יד): כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להינחם על בניה כי איננו. וכתיב (ירמיה לא, יד): כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו', וכתיב (ירמיה לא, יד): ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם'.

כל הכוחות של עם ישראל, אבות העולם השורשים, לא הצליחו לעורר רחמים מפני מידת הדין שהייתה מתוחה ביותר, אבל רק דבר אחד עצר את הדין הקשה ועורר רחמים, מעשה רחל אמנו שידעה להפסיד משלה למען הטוב של אחותה, כי כשאדם יודע להקריב משלו

לחברו ולא להפסיד רק לשום אדם אלא לחברו ומקבל הדין באהבה, רחמים גדולים יורדים לעולם, ואף מן המצבים והמשברים הגדולים אשר האדם חושב שאין דרך לצאת ולהיפטר מהם נושע האדם, רואים אנחנו האבות הקדושים עם כל מעלתם לא הצליחו בתפילתם, ורק רחל שהיא דאגה שלא לבייש את אחותה מיד הקב"ה אמר בזכות רחל אני מביא את הגאולה.

עדיף שאבא יישאר בצערו ובאבלותו העיקר שלא לגרום שיתביישו אחיו

וכן אנו מוצאים אצל יוסף הצדיק עד כמה היה זהיר בכבוד הבריות כמו שכתב האור החיים הקדוש (בראשית מה כו) שהטעם שיוסף הצדיק בשעה שהתמנה להיות שליט על כל ארץ מצרים לא שלח איזה מכתב או שליח לאבא שלו ליעקב אבינו שידע שיוסף הוא חי והוא מלך במצרים ויפסק צערו של יעקב אבינו.

וז"ל 'והן אמת בימי עבדותו נוכל לומר כי עשה ולא הצליח אלא אחר שעלה לגדולה למה לא כתב אגרת לאביו להפיג צערו כי יודע היה יוסף גודל הפלגת חיבת יעקב בו ויתאבל עליו ימים רבים ולמה לא שלח לבשרו, ותגדל עוד הקושיא על ימי הרעב שהיו עוברים ושבים מארץ מצרים לארץ כנען ולא חש על צערו ועוד מי התיר לו אחר שבאו אחיו להאריך לו ימי צרה שלא להודיעו תיכף ומיד:

ונראה כי טעמו של יוסף טעם לשבח והוא כי מעת ירידתו למצרים עד עת בוא דברו יתברך והוציאו מבית האסורים למלוך אין סיפק בידו להודיע לאביו ואפילו שיונח שהיה סיפק בידו חש על נפשו שידעו אחיו בדבר ולצד בושתם וכלימתם מאביהם ימסרו עצמם עליו לאבדו מן העולם לבל תגיע להם בושת מאביהם וגם אפשר כי יקללם וימית כולם ומצד זה יבקשו לקעקעו מהעולם לזה חש על נפשו שידעו אחיו בדבר וימנע מבא בדמי נפשו ואחר צאתו ממאסר ונעשה שר גדול והלכה לה חששה ראשונה אף על פי כן נמנע מהודיע לאביו והוא על דרך אומרם ז"ל (ב"ק נט א) מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו וחש על

כבוד האחים מלביישם לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב וסבל שישאר אביו בצערו מלביישם'.

ומבואר בדבריו שלמרות שהיה מלך לא גילה מכיון שאמרו חז"ל בגמרא במסכת בבא מציעא (נט א) "נוח לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין מפני חבירו ברבים", וחשש יוסף הצדיק, שאם ישלח שליח ליעקב אבינו שהוא חי, האחים שמכרו אותו לעבד יתביישו, שהרי השבטים אמרו ליעקב אבינו (בראשית לז לג) "טרוף טורף יוסף" ועכשיו יתברר שהם מכרו אותו לעבד, לכן סבר יוסף הצדיק עדיף שאבא יישאר בצערו, ובאבלותו, ואף ימשיך להישאר בלי רוח הקודש, והעיקר לא לגרום שיתביישו אחיו, של יוסף הצדיק.

אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים

וכן אנו רואים שבשעה שעמד יוסף הצדיק להתגלות לאחיו ולומר להם (בראשית מה ד) "אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה" נאמר (בראשית מה א) "ויקרא הוציאו כל איש מעלי, ולא עמד איש איתו בהתוודע יוסף אל אחיו".

ואומר המדרש תנחומא (ויגש ה) 'אמר רבי שמואל בר נחמן לסכנה גדולה ירד יוסף שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו, ולמה אמר הוציאו כל איש מעלי אלא כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים'.

רואים אנו את מעלתו של יוסף הצדיק אף על פי שהיה מקום לחשוש שמא יהרגו אותו אחיו אם יצאו כל השומרים מעליו בכל זאת הכניס יוסף את עצמו לסכנה, ובלבד שלא יתביישו אחיו בפני המצרים בשעה שיאמר להם "אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי".

נוהגים אבילות שלא לבייש את המשפחה

חז"ל אומרים שאדם שמאבד את עצמו לדעת מצד הדין אין עליו שום דיני אבילות, ומצד הדין לא יושבים עליו שבעה, אבל אומר רבינו החתם

סופר, שנוהגים כן לנהוג מנהג אבילות, אפילו על יהודי שאיבד עצמו לדעת ולמה? בגלל שאם לא ינהגו עליו אבילות, יהיה בושה גדולה למשפחה, וכדי לא לבייש את המשפחה, ומשום כבוד המשפחה, כן ינהגו עליו מנהגי אבילות, כדי שהבריות יאמרו אם נוהגים עליו מנהג אבילות, כנראה שלא נחשב למאבד עצמו לדעת.

היזהרו בכבוד חבריכם ובכך תזכו לחיי העולם הבא

הגמרא במסכת ברכות (כח ב) מספרת שרבי אליעזר בן הורקנוס היה חולה ועמד למות ונכנסו תלמידיו לבקרו, ושאלו אותו רבינו למדנו אורחות חיים כדי שנזכה בהם לחיי העולם הבא, אמר להם רבי אליעזר היזהרו בכבוד חבריכם, ובכך תזכו לחיי העולם הבא.

בגלל בושה של יהודי אחד נהרב בית המקדש

הגמרא אומרת במסכת גיטין (נז א) אומרת שהסיבה לחורבן בית המקדש בגלל שפגעו בכבודו של יהודי אחד וכך אומרת הגמרא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדול כוחה של בושה, שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו, בית המקדש נשרף ונחרב בגלל יחיד אשר בושתו הניעה אותו להיות רודף של כל ישראל ולמוסרם למלך רומי, ואפילו בושתו של אדם הפחות בוקעת רקיעים (בראשית ט ו) "כי בצלם אלקים ברא את האדם" והיא שהחריבה את בית המקדש ושרפה את ההיכל.

וכך היה המעשה אדם אחד היה לו אוהב בשם קמצא, אבל את בנו של קמצא היה שונא שנאה גדולה, אותו יהודי עשה סעודה גדולה ואמר למשרתו שילך ויזמין את קמצא לסעודה, הלך המשרת והביא בטעות את בר קמצא, באמצע הסעודה עבר בעל הבית בין המוזמנים והנה להפתעתו רואה הוא את בר קמצא שונאו, כעס בעל הבית ואמר לו הרי אתה שונא לי מה אתה עושה כאן? עמוד מיד וצא!

התבייש בר קמצא לצאת מן הסעודה וביקש מבעל הבית הואיל וכבר באתי הנח לי להישאר ואשלם לך תשלום מלא על המנה שלי, אולם בעל הסעודה לא הסכים, התחנן בר קמצא וא"ל אני אשלם לך תשלום מלא על כל הסעודה כולה, אולם בעל הבית לא הסכים ועמד והוציאו וגירשו בבושת פנים מהסעודה, אמר אותו יהודי הואיל וישבו שם חכמים ולא מיחו בבעל הבית שגרם לי כאלו בושות סימן שנח להם בדבר, ולכן בכדי לנקום בהם הוא הלך והלשין לקיסר של רומי שמרדו בו היהודים, והסימן לכך שישלח קרבן להקריב בבית המקדש ויראה שהיהודים לא יקריבו את הקורבן, שלח בידו קרבן והלך ועשה בקרבן מום, ובעל מום אי אפשר להקריבו בבית המקדש, וכשהביא את הקרבן וראו בעל מום לא הקריבו את הקרבן, וכששמע כך נירון הקיסר עלה לירושלים כדי להחריב את בית המקדש, ובדרך פגש ילד יהודי אמר לו תגיד לי פסוק מה למדת היום? א"ל התינוק כתוב בפסוק (יחזקאל כה יד) "ונתתי את נקמתי באדום" אמר נירון הקיסר הקב"ה רוצה להחריב את ביתו ורוצה שאני יהיה שליחו הרע ואח"כ יתנקם בי, מיד ברח והלך והתגייר וממנו יצא התנא הק' רבי מאיר בעל הנס, ובא אחריו טיטוס והחריב את בית המקדש.

הצער נגזר על האדם בגלל שבייש איזה אדם

לפעמים יש לאדם כל מיני צרות ובעיות ועיכובים אם זה בפרנסה או בבנים או בכל דבר, וזה נגזר על האדם בגלל שבייש איזה אדם וזה עוון חמור בשמים מאוד כי אמרו חז"ל (בבא מציעא נט א) כל המלבין את חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא.

מסופר על מוז"ק הקדוש הבבא מאיר שבא איזה אברך להתברך שלא זכה להיפקד בזרש"ק במשך שנים רבות, ואמר לו הצדיק לא זכית להיפקד בבנים בגלל שלפני עשרים שנה ביישת איזה יהודי ברבים ועדיין הוא מקטרג עליך, לך תבקש ממנו מחילה ומיד תזכה להיפקד בבנים, וכך באמת היה הוא הלך והיה בטוח

שכבר היהודי הזה שכח מהמעשה, אבל הוא גילה שהיהודי הזה עדיין זוכר ועדיין פגוע מאותו מעשה, עד שהצליח לפייס אותו ואחרי זמן קצר זכה להיפקד בזרש"ק.

מעלת התוכחה

המעלה של התוכחה היא גדולה מאוד כתוב בתורה (ויקרא יט יז) "הוכיח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא". מסופר על גדולי הצדיקים שהיו שוכרים אדם בממון כדי שיוכיח אותם מה הם צריכים לתקן במעשים שלהם, כי אין אדם מושלם וכל אדם צריך לקבל תוכחה.

"בעטרה שעיטרה לו אימו"

שלמה המלך אומר בשיר השירים (שיר השירים ג יא) "בעטרה שעטרה לו אימו", ואומרים חז"ל איזה עטרה עיטרה לו אימו? שהיתה האמא שלו שלמה מוכיחה אותו ואומרת לו דברי מוסר ושלמה המלך, שהיה חכם מכל האדם, היה אומר כל מה שזכיתי בזכות אותם דברי תוכחות ומוסר, שהיתה אימי מוכיחה אותי, ולקח את אותם דברי תוכחה, ושם אותם כתר על ראשו.

"ביום התונתו וביום שמחת ליבו"

ואומרים חז"ל (תענית כו ב) "ביום חתונתו" יום קבלת התורה "וביום שימחת ליבו" יום חנוכת בית המקדש, ואומרים חז"ל שבאותו יום שחנך שלמה את בית המקדש, שלמה המלך נרדם, והמפתחות של בית המקדש היו אצלו, והכוהנים רצו להיכנס לבית המקדש להקריב קורבנות, ולא היו יכולים, ולא ידעו מי יכול להעיר את שלמה, עד שהלכו הכהנים, לאמא של שלמה, והיא באה להעיר אותו, ואמרה לו דברי תוכחה ומוסר, וזה הפירוש בעטרה שעיטרה לו אימו ביום חתונתו וביום שמחת ליבו.

כשם שמצווה לומר דבר שנשמע רק מצוה שלא לומר דבר שלא ישמע

ואף על פי שמעלת התוכחה היא

גדולה מאוד, אבל צריך חכמה גדולה איך להוכיח, ומתי להוכיח, ושלא יבייש את חבירו בשעה שמוכיח אותו, כדי שלא יהיה יוצא שכרו בהפסדו, כי אמרו חז"ל (יבמות סה ב) כשם שמצווה לומר דבר שנשמע רק מצוה שלא לומר דבר שלא ישמע.

ומסופר על רבינו האר"י הקדוש ששמע שיש יהודי בעיר צפת שאוכל ביום כיפור ורצה רבינו האר"י ללכת כדי להוכיח אותו על מעשיו הרעים, ואמרו לרבינו האר"י, שלא כדאי שילך להוכיח את אותו יהודי, כי אנחנו מכירים את אותו אדם, והוא לא ישמע כלל, גם אם תוכיח אותו.

מה עשה רבינו האר"י הקדוש הלך לבית של אותו יהודי ודפק בדלת, וכשפתח בעל הבית, שאל מה אתה מבקש, והיה רבינו האר"י הקדוש שותק, שאל אותו מה אתה מבקש? אמר לו "כשם שמצווה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שלא ישמע", אמר לו בעל הבית למה באת לכאן אם אתה לא רוצה לדבר? אמר לו כי כדי לקיים את המצווה, שמצווה שלא לומר דבר שלא ישמע צריך לבוא ולשתוק, כי אם לא יבוא איך יקיים המצווה, התחיל בעל הבית לבקש מרבינו האר"י הקדוש שיגיד לו למה הוא בא, והיה מתחנן אליו בבקשה ממך תגיד לי למה באת? אמר לו האר"י הקדוש אבל עדיף שאני לא יאמר כי אמרו לי שאתה לא תשמע, ומצוה שלא לומר דבר שלא ישמע, והתחיל בעל הבית להתחנן לרבינו האר"י הק' שיגיד למה בא, ואמר לו, בתנאי שאם אני יגיד אתה תישמע, והסכים והתחיל רבינו האר"י הקדוש לדבר על ליבו, ואמר לו דברי תוכחה ומוסר, עד שהצליח להחזירו בתשובה שלימה.

רק מתי שהתוכחה היא מהלב היא מתקבלת על לב השומעים

וכדי שדברי התוכחות יתקבלו על לב האדם צריך האדם להוכיח מכל הלב לשם שמים, כי אם לא מוכיח מכל הלב לשם שמים דברי התוכחה לא יתקבלו על לב השומעים.

בספר אהבת חיים מביא מעשה בתלמיד חכם אחד שהיה מהלך בליל תשעה באב במבוי אחד וראה חצר

פתוח וקולות רבים נשמעים מתוכו של צחוק וקלות ראש, והבין מן הקולות שלהם שיש שם חבורה אחת יושבים ומשחקים בקובייה.

והוא נתקנא קנאת ה' ויכנס שם פתאום ויגש אליהם וידבר אתם קשות הוי נבלים, מה המעשה הרע הזה אשר אתם עושים לשחק בקובייה האסורה, ולגזול זה מזה.

והאנשים ההם נפלה אימתו עליהם ויבשו ממנו וכולם קמו ונפלו לפניו ויאמרו לא נשוב עוד לכסלה, ויתנדבו כל הממון שהיה מונח לפניהם בשביל עסק השחוק שהיה לערך עשרה זהובים ויתנו אותו לתלמיד חכם בתור קנס שיקחהו לעצמו ויתפלל על כפרתם, והוא לקח הקנס מידם וידבר להם דברי מוסר שלא ישובו לכסלה וילך לו.

ויהי אחר כמה שנים בליל ט' באב, נדחק אותו תלמיד חכם בשביל פרנסה עד מאוד ולא מצא פתרון משום אדם ועודנו נבוך ומחשב איך יעשה, ויזכור הדבר ההוא ויאמר בלבו בודאי אלו האנשים חזרו לסורם הרע והנם עתה משחקים בקוביא בחצר ההוא אלך שם ואוכיחם ואקח מהם קנס ואתפרנס בו.

וילך באותו מבוי וירא החצר פתוח וקול המשחקים בקוביא נשמע בחוץ וישמח על הדבר ויכנס פתאום ויאמר להם הוי נבלים איך חזרתם לסורכם הרע לשחק בקוביא, ועדין לא סיים דבריו, ויקומו עליו נצבים כמו נד, ויחרפוהו ויקללוהו, ויאמרו לו צא מכאן, מי שמך שר ושופט עלינו, ויבקשו להכותו מכה רבה, ויברח וינס ויצא החוצה.

ויהיה נבוך מאוד לדעת מה זה ועל מה זה הלא קודם כמה שנים כשהוכיחם נפל פחדו עליהם ויבשו ממנו ויתחננו אליו ועתה מצד לצד חרפוהו ובזוהו ובקשו להכותו על תוכחתו.

וילך אצל רבו ויספר לו הדבר הזה אשר קרהו, ויאמר לו רבו הטעם פשוט הוא כי בראשונה בעת שנכנסת להוכיחם היתה כונתך לשם שמים כי נתקנאת קנאת ה' ולא עלתה על לבך הנאת ממון לעצמך, על כן הקדוש ברוך הוא היה בעזרך והטיל אימה ופחד עליהם מדברי תוכחתך וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה

(ברכות ו ב) כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, כי השם יתברך יהיה בעזרו שיעשו דבריו פירות ופועל גדול בלב השומע, אך בביאה שניה היתה כונתך בשביל הנאת עצמך כדי שתיקח מהם קנס ותתפרנס בו, לכך לא בא לך עזר מאת ה' ודבריך לא עשו רושם והם התריסו כנגדך כפי הטבע.

הוכיח בחכמה וניצל מגזר דין מוות

רבי חיים פלאג'י זיע"א מספר מעשה באדם אחד שגנב ואחרי שתפסו אותו כמה פעמים שגנב העמידו אותו למשפט ונגזר דינו להתלות על העץ בכיכר העיר, והגיע היום שצריך לתלות אותו על העץ והביאו אותו לכיכר העיר ואותו אדם היה פיקח גדול והיה המנהג שהמלך וכל השרים מגיעים לראות איך תולים את מי שגנב, ולפני שתלו אותו על העץ שאלו אותו מה הבקשה שלו האחרונה, אמר יש לי סוד שרק אני יודע אותו בעולם ולפני שאני ימות אני מסכים לספר את הסוד הזה רק למלך בעצמו, קראו למלך ואמר אותו גנב למלך אדוני המלך יש לי סוד גדול שאם אדם לוקח גרעין וזורע את הגרעין באדמה ובתוך שלושה ימים כבר העץ יגדל ויוציא פירות, אבל בתנאי אחד שמי ששותל את הגרעין של הפרי באדמה אף פעם לא גנב.

לכן עכשיו יביאו גרעין של פרי והמלך ודאי אף פעם לא גנב והמלך ישתול ובתוך שלושה ימים כבר יגדל העץ ויוציא פירות, אמר לו המלך תשמע שהייתי ילד קטן גנבתי לאבא שלי קצת כסף לכן אני לא יכול. אמר הגנב אולי המלך יקרא לשר האוצר קרא המלך לשר האוצר, א"ל אם אדם שאף פעם לא גנב ישתול את הגרעין של הפרי בתוך שלושה ימים הוא יוציא פירות, אמר לו שר האוצר אני כל היום מתעסק עם כסף אולי פעם בטעות לקחת כמה פרוטות לכן אני לא יכול, אמר הגנב למלך יש כל כך הרבה שרים בטוח יש בהם אחד שמעולם לא גנב אפילו פרוטה, חיפש המלך כל מי שהמלך שאל היה אומר לו אני לא יכול לשתול את הגרעין אולי פעם לקחתי משהו בלי כוונה בסוף.

כשמוע הגנב את דבריהם נפל לרגלי

המלך והתחנן "אדוני המלך רואה שכל השרים והחכמים מודים שאין ידיהם נקיות מגנבה, וגם אדוני המלך אמר כן, ומה חטאתי אני שגנבתי בדוחק, כדי להאכיל את אשתי וילדי, שרעבו ללחם, וכי בשביל כך עלי למות?" ריחם עליו המלך וחנן אותו לחיים טובים, והיה גם מפרנסו בקצבה קבועה, והכל בזכות חוכמתו, שידע מתי להוכיח וכיצד להוכיח רואים אנחנו שאדם שיודע להוכיח בחכמה דבריו מתקבלים.

רבינו האר"י הקדוש תיקן שלפני כל תפילה צריך לומר הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך והריני אוהב כל אחד מישראל כנפשי ומאודי, כיון שהעיקר בעבודת השם הוא כבוד הבריות ואהבת הבריות ואם חסר בכבוד הבריות ואהבת הבריות חסר את העיקר.

אני שמחה שזכיתי בחצי עולם הבא שהרי לפני שהעגלון מחל לי לא היה לי כלל חלק לעולם הבא

הרב הקדוש הנודע ביהודה מספר מעשה ברבי דוד בכר זצ"ל שהיה גדול מאוד בתורה והיה עשיר גדול שיירש ירושה גדולה מאוד מאבותיו והיה מתמיד גדול ולא היה מאבד אפילו רגע אחד, וכשהגיע זמן ועמד בנו של הרב להתחתן כמה ימים קודם החתונה זימן הרב אליו את העגלון כדי לסכם עימו שייקח אותו לחתונה, ופסק עמו כמה לשלם לו ושאל הרב את העגלון כמה זמן דרוש לנסיעה כדי שיידע הרב באיזה שעה לצאת לדרך כי הרב היה מתמיד גדול בתורה ולא רצה להתבטל אפילו לרגע מלימוד תורה, ענה העגלון לרב שהמרחק הוא שעה וחצי אם כן אמר לו הרב לעגלון תופיע בפתח בית המדרש בשעה שש בערב בדיוק, ואכן בדיוק בשעה שש הופיע העגלון בפתח בית המדרש של הצדיק והפסיק הרב מלימודו ועלה לעגלה כשהרב מלווה בשני תלמידיו והתחיל העגלון בנסיעה.

והנה עבר שעה וחצי ורואה הרב שעדיין לא רואים כלום ואורות העיר טרם נראו באופק פנה הרב לעגלון בתמיהה הלא כבר חלפו יותר משעה ומחצה ומדוע לא הגענו, כבודו צודק השיב העגלון אך מה אעשה

ובגלל עייפותי לא הצלפתי מספיק בסוסים ולכן נתארך הדרך בעוד שעה, הקפיד הרב מאוד שכן כולן מחכים לרב אבי החתן ויש כאן טורח ציבור גדול מאוד, ואמר הרב לעגלון איזה בטלן אתה מדוע אתה לא עומד בזמנים שקבענו איתך, העגלון תמיד היה רגיל לקבל צעקות ותלונות מן הנוסעים ולא שם לב כלל למה שהרב קרא לו בטלן, והנה לאחר שעה נוספת הגיעו לעיר שילם הרב לעגלון את שכרו ונפרד ממנו לשלום, אולם מיד שנסתיים החופה קרא הרב לשני תלמידיו ושאל היכן העגלון?

ענו לו התלמידים העגלון יצא לדרכו חזרה ולאחר סיום החתונה נחזור עם עגלון אחר, אך הרב ביקש מאוד לחפש ולמצוא מיד את העגלון שהביא את הרב לחתונה וכך במקום להשתתף יחד עם האורחים והקרובים בחתונה מצא הרב את עצמו רודף אחרי העגלון, לאחר כמה שעות נמצא העגלון ובא הרב ואמר לו ברצוני לבקש ממך מחילה וסליחה על שפגעתי בך, והעגלון כלל לא הבין מה הרב רוצה ממנו שהרי הוא לא נתן דעתו כלל למה שהרב קרא לעברו "בטלן" על שהאריך את הדרך אבל כשראה העגלון שהרב נותן לכך חשיבות כל כך גדולה אמר העגלון אני לא מוחל ולא סולח לא בעולם הזה ולא בעולם הבא!

הבין הרב שכנראה העגלון רוצה לנצל את עשירותו הגדולה ורוצה לקבל קצת כסף, מיד אמר לו הרב אני ייתן לך אלף מטבעות זהב רק שתמחל לי על שפגעתי בך, ועדיין לא הסכים העגלון והרב היה מוסיף על הסכום עוד ועוד עד שהגיע לחצי מכל נכסיו, ועדיין העגלון לא הסכים למחול וכבר הרב היה מסכים לתת לו את כל נכסיו רק שימחל אך גם עם זה לא הסכים למחול.

אמר לו הרב מה אני יעשה כדי שתמחל לי, הביט בו העגלון ואמר לו אם אתה רוצה שאני ימחול לך עליך להתחייב לי על שטר חצי מהזכויות שלך בעולם הבא!!!

מיד הוציא הרב שטר וכתב לו על הנייר שנותן לו במתנה חצי מהעולם הבא שלו, וקיבל העגלון את השטר ואמר עכשיו אני מוחל לרב בלב שלם לאחר שנסע העגלון, ראו התלמידים

את הרב בשמחה גדולה מאוד והתחיל הרב לשיר ולשמוח ובאו התלמידים ושאלו את הרב על מה השמחה הזו? הרי הרב צריך להיות בעצב שלקחו לו חצי מהזכויות שלו בעולם הבא?

חייך הרב ואמר להם אני שמח שזכיתי בחצי עולם הבא, שהרי לפני שהעגלון מחל לי לא היה לי כלל חלק לעולם הבא, כי אמרו חז"ל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא ועכשיו שהסכים העגלון למחול לי יש לפחות חצי מהעולם הבא, ולכן אני שמח שהצלתי לפחות חצי מהעולם הבא שלי.

הרש"ש השיא את בתו לבן החייט בכדי לפייסו

אחד מגדולי המפרשים על הש"ס הוא הרש"ש ר"ת רבי שמואל שטראשון, אותו צדיק היה גדול בתורה והיה גם כן עשיר גדול שיירש מאבותיו ירושה גדולה ולכן מה עשה הצדיק עשה גמ"ח והיה מלווה כסף לזמן מסוים ליהודים של העיר, ופעם אחת ניגש לרש"ש החייט של העיר יהודי פשוט מאוד וביקש ממנו הלוואה בסכום גדול מאוד על מנת שיחזירה בעוד שלושה חודשים, ונתן לו הרש"ש את הכסף ואותו חייט כתב שטר הלוואה ונטל את הכסף והלך לו.

ולאחר שלושה חודשים חזר החייט להחזיר את ההלוואה, וכשהגיע לביתו של הרש"ש היה הרש"ש באמצע לימודו והיה שקוע מאוד בלימוד ולא רצה אותו חייט להפריע לצדיק בלימוד, לכן מה עשה הניח את הכסף הפירעון על הגמרא והרש"ש שהיה שקוע בלימוד לא הרגיש כלל בפרעון של החוב.

וכשסיים הרש"ש את לימודו סגר את הגמרא והחזירה לארון הספרים ולא שם לב כלל שהכסף הפירעון היה מונח על הגמרא, וכך סגר את הגמרא עם הכסף בתוכה, אחרי חודש ימים בדק הרש"ש את השטרות של ההלוואה ומצא את השטר חוב של החייט וראה שהתאריך עבר כבר לפני חודש ימים ועדיין לא פרע את החוב, שלח אליו הרש"ש לאותו חייט בתביעה לבוא ולשלם את החוב, כששמע כך החייט מיד בא אל הרב ואמר הרי שילמתי את החוב כבר

לפני חודש ימים, והרש"ש אומר איני יודע כלל מה אתה דובר והיכן השטר שפרעת את החוב, והיהודי מספר לרב שהוא שילם את החוב אלא שהרב היה שקוע בלימודו ולא רצה להפריעו ולכן הניח את הכסף לידו, והרש"ש חוזר ואומר לא היו דברים מעולם, הלך הרש"ש ותבע את אותו יהודי חייט לדין תורה ובינתיים התפרסם בכל העיר אותו מעשה וכולם הסכימו עם הרש"ש שלא קיבל את הפירעון.

ורבים התחילו לבזות את החייט ונעשה ללעג בעיני כל יהודי וילנא והפסיקו היהודים לבוא אצלו לתפור בגדים וירד מכל נכסיו, והתפרסם לכל שיהודי פשוט עומד לדין מול גדול הדור רבינו הרש"ש, ולאותו חייט היה בן שהיה בחור טוב ולמד בישיבה ומרוב שראה את הבושה שיש לאביו בעיר עזב את העיר ועזב את בית אביו.

והנה אחרי שלוש שנים הגיע הרש"ש שוב פעם ללמוד את אותה סוגיא בגמרא וכשפותח את הגמרא נתקל הוא בשטר של אלף רובל, ומיד נזכר בחייט והבין מיד שהחייט צודק והוא שילם את ההלוואה, אלא שלא רצה להפריע לי באמצע הלימוד והרש"ש הצטער צער גדול מאוד ושלח הרש"ש לבוא אליו.

ובא החייט לפני הרש"ש כולו שבור ורצוץ אחרי שבנו עזב את ביתו וירד מכל נכסיו, וסיפר הרש"ש לחייט שמצא את הפירעון של החוב וביקש את סליחתו, ואמר הרש"ש אני מוכן להודיע ברבים שטעיתי ואתה שילמת את החוב בזמנו, ענה החייט מה יעזור המה שהרב יגיד כולם יאמרו שהרב רוצה לרחם עלי שכבר אין לי פרנסה שכולם הפסיקו לבוא אצלי.

וסיפר לו החייט לרש"ש שבנו עזב את ביתו ומשפחתו ועזב את העיר מרוב בושה שהתפרסם שאביו גנב את גדול הדור, ישב הרש"ש וחשב ופתאום קם ממקומו ואמר לחייט תראה יש לי בת אני יקח את הבן שלך חתן לבת שלי וידעו כולם שאתה איש ישר ונאמן, וגם הבן שלך יחזור בחזרה לעיר ושמח החייט ואחרי כמה ימים נעשו אירוסים בן בנו של

החייט לביתו של הרש"ש.

רואים אנו כמה אדם צריך להיזהר מאוד ותמיד ישתדל לדון את חברו לכף זכות, ורואים אנו איך שגדול הדור לקח לביתו בן של החייט יהודי פשוט אע"פ שיכל לקחת לביתו בן של תלמיד חכם גדול וכל זה כדי לפייס את היהודי בגלל שחשד בו חינם.

ולומדים אנו ממעשה זה עוד דבר שלפעמים נגזר בשמים בת פלוני לפלוני נגזר בשמים זיווג מסוים, ובפועל איך ייצא לפועל שידוך כזה ביתו של הצדיק של הדור עם ביתו של חייט של יהודי פשוט? מה עושה הקב"ה מגלגל את כל הענין הזה בצורה כזאת וכך נהיה השידוך.

כל מי שיודע בנפשו שמעולם לא הלבין פני אדם מישראל יכול לעבור

הגמרא בירושלמי (תלמוד ירושלמי מסכת דמאי א ה"ג) מספרת על רבי פנחס בן יאיר שקרע את הנהר ועבר בתוכו בחרבה "אמרו לו תלמידיו יכלין אנן עברין, אמר להן מאן דידע בנפשיה דלא אקיל לבר נש מישראל מן יומוי יעבור, פירוש הדבר כל מי שיודע בנפשו שמעולם לא הלבין פני אדם מישראל יכול לעבור.

רבי ישמעאל כהן גדול ורבן שמעון בן גמליאל

בט' באב נוהגים להזכיר בקינות את עשרת הרוגי מלכות והטעם לכך כי אמרו חז"ל שביום ט' באב התחילו הרומאים להוציאו להורג את עשרת הרוגי מלכות.

הריגת עשרת הרוגי מלכות

אחד הגזירות הקשות ביותר שהיה לעם ישראל אחרי חורבן בית המקדש השני, היה הריגת עשרת הרוגי מלכות, שעשרה תנאים צדיקים קדושי עליון נהרגו על קידוש השם במיתות קשות ואכזריות על ידי הרומאים.

בזכות עשרת הרוגי מלכות הקב"ה מתמלא ברחמים על עם ישראל

כתוב בזוהר הקדוש, שבכל בוקר כשמגיע זמן תפילת שחרית, בא השטן לפני הקב"ה ומביא להקב"ה את כל העוונות של כל עם ישראל, ובאותה שעה רוצה הקב"ה להחריב את כל העולם כולו, ואז הקב"ה לוקח כף מאוזנים ומניח בכף אחת את כל העוונות של עם ישראל, והכף מאוזנים נעשית כבדה מאוד מרוב כל העוונות של עם ישראל, ואז הקב"ה מניח בכף השנייה את נשמותיהן של עשרת הרוגי מלכות ומיד הם מכריעים את הכף לטובה.

בזכות עשרת הרוגי מלכות התפילה שלנו מתקבלת בשמים

ולכן תיקנו חכמים (עוד יוסף חי מקץ יד) שבכל בוקר אנחנו אומרים בתפילת שחרית (תהלים צד א) אל נקמות ה' אל נקמות הופיע, להזכיר להקב"ה את נשמותיהן של עשרת הרוגי מלכות, כי בזכות עשרת הרוגי מלכות התפילה שלנו מתקבלת בשמים.

אם הם היו כאן או הייתי מוציא אותם להורג אבל בגלל שהם לא כאן אני יוציא אותכם להורג במקום האחים של יוסף

והמדרש (אוצר מדרשים אייזנשטיין עשרה הרוגי מלכות) מיד נתן הקדוש ברוך הוא בלב הקיסר של רומי ללמוד תורת משה מפי חכמים וזקנים, והתחיל בספר בראשית והיה לומד עד שהגיע לואלה המשפטים, וכיון שהגיע לפסוק (שמות כא טז) וגונב איש ומכרו וגו' מיד צווה למלאות פלטירו מנעלים, ושלח לקרוא לעשרה חכמי ישראל, ובאו לפניו והושיבן בקתדראות של זהב. אמר להם עומק הדין יש לי לשאול מכם ואל תאמרו לי כי אם הדין ואת האמת והמשפט. אמרו לו אמור. אמר להם ומי שגנב איש מאחיו של בני ישראל והתעמר בו ומכרו מה דינו? אמרו לו התורה אמרה מות יומת. ענה ואמר להם א"כ אתם חייבים מיתה, אמרו לו אמור למה, אמר להם על מכירת יוסף שמכרוהו אחיו, ואם הם היו

בחיים הייתי דן אותם ועתה שאינם בחיים אתם תשאו עון אבותיכם.

השטן עומד לפני הקב"ה והיה אומר רבונו של עולם וכי כתבת פסוק מיותר בתורה

ואומר רשב"י בזוהר הקדוש (זוהר חדש מגילת איכה נז א) שבמשך מאה שנה היה השטן עומד לפני הקב"ה, והיה אומר רבונו של עולם וכי כתבת פסוק מיותר בתורה? הרי כתבת בתורה (שמות כא טז) וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת, והרי האחים של יוסף הצדיק מכרו אותו לעבד והם חייבים מיתה, ומרוב הקטרוג של השטן אז נגזר בשמים שתרד נשמתם של האחים של יוסף הצדיק ותגלגל בעשרה תנאים קדושי עליון ויוציאו אותם להורג במיתות קשות ואכזריות ויפרע מהם על מכירת יוסף.

האחים של יוסף הצדיק שמכרו אותו לעבד חזרו לעולם הזה בגלגול בעשרה תנאים

אחד ממידותיו של הקב"ה הוא "ארך אפים" הקב"ה לא מעניש את האדם מיד אלא הקב"ה נותן לאדם זמן לעשות תשובה, הגמרא אומרת (ב"ק נ א) כל האומר הקב"ה וותרן יוותרו מעיו, אבל הקב"ה נותן לאדם זמן לעשות תשובה אבל אם לא עושה תשובה הקב"ה יפרע ממנו או בעולם הזה או בעולם הבא שיחזרו בגלגול וכך האחים של יוסף הצדיק שמכרו אותו לעבד חזרו לעולם הזה בגלגול בעשרה תנאים קדושי עליון והוציאו אותם להורג במיתות קשות ואכזריות וזה היה פירעון על מכירת יוסף.

אמרו לקיסר תן לנו שלושה ימים

והמדרש מספר שאחרי ששמעו התנאים הקדושים את דבריו של קיסר רומא שרוצה להוציא אותם להרוג בעוון של מכירת יוסף אמרו לו תן לנו זמן ג' ימים אם נמצא זכות על עצמנו מוטב ואם לאו עשה מה

שתחפוץ. ונתרצה להם לדבר זה,

רבי ישמעאל כהן גדול טיהר וקידש את עצמו והתעטף בטלית ותפילין ואמר שם השם המפורש ועלה לרקיע

ורצו התנאים הקדושים לברר אם באמת הגזירה הזאת היא מאת השם יתברך יצאו מלפניו וחלו את פני ר' ישמעאל כ"ג שיזכיר השם הגדול ויעלה לרקיע ויחקור אם נגזרה גזרה מאת הש"י. וטיהר ר"י את עצמו בטבילה ובקדושין ונתעטף בטלית ובתפילין והזכיר השם המפורש בפירושו. מיד נשאו הרוח והביאו למעלה עד הרקיע הששי ופגע בו גבריאל המלאך, וא"ל אתה הוא ישמעאל שקונך משתבח בך בכל יום שיש לו עבד בארץ שדומה לקלסתר פניו? א"ל אני הוא. א"ל למה עלית לכאן. א"ל לפי שמלכות הרשעה גזרה גזרה עלינו לאבד ממנו עשרה חכמי ישראל ועליתי לידע אם הגזרה היא מאת הקדוש ברוך הוא, א"ל גבריאל אם היא גזרה לא חתומה תוכל לבטלה? א"ל הן, א"ל במה, א"ל בשם יתברך, מיד ענה גבריאל ואמר אשריכם בני אברהם יצחק ויעקב שגילה הקדוש ברוך הוא לכם מה שלא גילה למלאכי השרת.

ולמה המתין הקב"ה מזמן של השבטים עד זמן התנאים יותר מ1500 שנה ? אלא שלא מצא הקב"ה עשרה צדיקים גדולים כמו השבטים אלא אלו.

רבי ישמעאל פיים את רשב"ג אולי פעם ציערת איזה אלמנה שבאה לשאול שאלה

ושני התנאים הראשונים מתוך עשרת הרוגי מלכות שהרומאים הוציאו אותם להורג היה התנא הקדוש רבי ישמעאל כהן גדול ורבן שמעון בן גמליאל, ומספר המדרש בשעה שבאו הרומאים להוציא להורג את שני התנאים הקדושים האלו אמר רבן שמעון בן גמליאל לרבי ישמעאל כהן גדול הרי עכשיו עומדים להוציא אותנו להורג כמו אנשים שהיו שודדים ורוצחים ואני לא מבין על מה? הרי קיימתי את כל התורה כולה? אמר לו רבי ישמעאל

לרבן שמעון בן גמליאל הרי אתה היית הנשיא של עם ישראל ואולי פעם אחת באה איזה אלמנה או יתום לשאול אותך שאלה ואתה היית עסוק ואמרת להם להמתין וגרמת להם צער וכתוב בתורה כל אלמנה ויתום לא תענון כי אם צעוק יצעק אלי שמוע ישמע צעקתו" הקב"ה אומר בתורה אם תגרמו צער לאלמנות או ליתומים אז אני יעשה את נשיכם אלמנות ובניכם יתומים ששמע רבן שמעון בן גמליאל את דבריו של רבי ישמעאל כהן גדול אמר לו ישמעאל אחי ניחמתני עכשיו אני מבין למה הקב"ה מוציא אותי להורג ואני מקבל עלי את הדין.

איך הוציאו להורג את רשב"ג ואת רבי ישמעאל כהן גדול

ואומר המדרש (אוצר מדרשים אייזנשטיין עשרה הרוגי מלכות) נכנס הקיסר וכל גדולי רומי אחריו, אמר להם מי יהרג תחלה? ענה ר' שמעון בן גמליאל אני נשיא בן נשיא מזרעו של דוד מלך ישראל ע"ה אני אהרג תחלה. ענה ר' ישמעאל כ"ג ואמר אני כהן גדול בן כ"ג מזרעו של אהרן הכהן אני אהרג תחלה ואל אראה במיתת חברי, אמר הקיסר זה אמר אני אהרוג תחלה וזה אמר אני אהרוג תחלה א"כ הפילו גורלות ביניהם, ויפול הגורל על רשב"ג וצוה הקיסר לחתוך את ראשו תחלה וחתכוהו, ונטלו אח"כ ר"י כ"ג בין ירכיו וצוח עליו במר נפש ואמר אי תורה ואי שכרה! הלשון שהיתה מבארת התורה בשבעים לשונות איך עתה לוחכת את העפר. והיה מתאונן ובוכה על רשב"ג, א"ל הקיסר מה זה ומה זה זקן שאתה בוכה על חבירך היה לך לבכות על עצמך, א"ל ר"י איני בוכה על עצמי שחברי גדול ממני בתורה ובחכמה, ועל שקדמני בישיבה של מעלה אני בוכה.

עוד הוא מדבר ומתאונן ובוכה ומקונן נשקפה בתו של הקיסר בעד החלון וראתה יפיו של ר' ישמעאל כהן גדול ונכמרו רחמיה עליו ושלחה לאביה ליתן לה שאלה ובקשה אחת, ושלח לה הקיסר בתי כל אשר תאמרי אעשה חוץ מר' ישמעאל וחביריו. שלחה לו אבקש ממך להחיות את נפשו, שלח לה כבר נשבעתי, שלחה

לו אבקשך א"כ שתצוה להפשיט את עור פניו כדי להסתכל בו במקום מראה, מיד צוה להפשיט את עור פניו, וכיון שהגיע למקום תפילין צעק צעקה גדולה ומרה ונזדעזעה שמים וארץ, צעק פעם שניה ונזדעזע כסא הכבוד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא צדיק כזה שהראית לו כל גנזי העולם עליונים ורזי תחתונים יהרג במיתה משונה מזה הרשע, זו תורה וזו שכרה? אמר להם הניחו לו שתעמוד זכותו לדורות שלאחריו. אמר הקדוש ברוך הוא מה אעשה לבני גזירה היא ואין מי שיפר אותה. יצאה ב"ק ואמרה אם אשמע קול אחר אהפוך את כל העולם לתהו ובהו. וכששמע ר"י כך שתק. א"ל הקיסר עד עתה לא בכית ולא צעקת ועתה אתה צועק, א"ל לא על נשמתי אני צועק אלא על מצות תפילין שלוקחין ממני. א"ל הקיסר עדיין אתה בוטח באלהיך, א"ל הן יקטלני לו איחל. מיד יצאה נשמתו של ר' ישמעאל.

רואים אנחנו שהצדיקים ברגע שהבינו שאולי גרמו בושה או צער לאיזה אדם מגיע להם הגזירה הקשה הזאת בצדק.

ולכאורה צריך להבין וכי בשביל כמה רגעים ספורים של המתנה בהם נעל הרב מנעליו או נתעטף בטליתו צריך הוא לשלם בחייו?

אלא מכאן אנחנו לומדים כמה גדול "כבוד האדם", כבוד האדם זה יסוד כל התורה כולה ולכן אמר רבי עקיבא "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה" דלכאורה יש לשאול וכי זה כל המצוות והלא יש תרי"ג מצוות? אלא שבאמת זה יסוד כל התורה כולה כי יסוד כל התורה זה כבוד האדם.

אלה ר"ת אבק לשון הרע

אלה הדברים, אלה ר"ת אבק לשון הרע שבגלל לשון הרע בני ישראל התרחקו מהקב"ה, הגמרא אומרת (ב"ב קסה א) רובן בגזל ומיעוטן בעריות וכולן באבק לשון הרע גם אם לא אומר לשון הרע ממש אבל אבק לשון הרע ניכשל, אמר להם משה בגלל אבק לשון הרע ניכשלתם בכל העבירות החמורות.

שבת חזון

השבת הקרובה הבאה עלינו לטובה נקראת "שבת חזון" על שם ההפטרה שקרואים בה את דברי הנביא ישעיה שהוכיח את עם ישראל (ישעיה א א) "חזון ישעיה בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים", והוכיח ישעיה הנביא את עם ישראל ואמר להם (ישעיה א ד) "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן".

שבת חזון היא השבת הגדולה ביותר מכל השבתות של כל השנה

ואומר האוהב ישראל, (דברים), ששבת חזון היא השבת הגדולה ביותר מכל השבתות של כל השנה, ויש בה מעלה גדולה יותר מכל השבתות של כל השנה כולה.

וצריך להבין שלכאורה היה נראה לומר בדיוק הפוך ששבת שלפני ט' באב היא השבת הקשה ביותר מכל השבתות של כל השנה,

שהרי בהפטרה של שבת חזון קוראים דברי תוכחות מאוד קשים שהקב"ה אומר לעם ישראל (ישעיהו א) "למה לי רוב זבחכם", "כי תבואו לראות פני מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי", "חודשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היה עלי לטורח".

"בנים גידלתי ורוממתי והם פשעו בי"

אלא אומר רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זיע"א שיש מחלוקת בגמרא (קידושין לו א) מתי עם ישראל נקראים בנים של הקב"ה, רבי יהודה אומר רק מתי שעושים רצונו של מקום נקראים בנים של בורא עולם, אבל מתי שלא עושים רצונו של מקום לא נקראים בנים לקב"ה, אבל רבי מאיר בעל הנס חולק על רבי יהודה ואומר רבי מאיר שעם ישראל תמיד נקראים בנים של הקב"ה, וגם בשעה שעם ישראל רחוקים מהקב"ה ולא עושים את רצונו של מקום בכל זאת נקראים בנים של הקב"ה.

ואומר רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זיע"א שמההפטרה של השבת שלנו אנחנו לומדים שעם ישראל תמיד נקראים

בנים של הקב"ה גם בשעה שהתרחקו מהקב"ה בכל זאת הם נקראים בנים של בורא עולם, כמו שכתוב בהפטרה (ישעיהו א ב) "בנים גידלתי ורוממתי והם פשעו בי" שאף על פי שפשעו בי אבל עדיין הם נקראים בנים של הקב"ה.

ידע שור קונהו- רבי אלעזר בן הורקנא

והנביא ישעיה הוכיח את עם ישראל ואמר להם (ישעיהו א ג) "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן".

הטבע בעולם שהשור מכיר את הבעל הבית שלו, אבל החמור לא מכיר את בעל הבית שלו אלא מכיר מי נותן לו לאכול בכל יום, אבל לעומת זאת ישראל לא הכירו ולא התבוננו וכפרו בהקב"ה.

ומסופר במדרש (מדרש עשרת הדברות דיבור ד, פסיקתא רבתי יד) מעשה בחסיד אחד שהייתה לו פרה אחת והיה חורש בה בכל יום ויום, וביום השבת הייתה נחה, לימים ירד אותו צדיק מנכסיו ומכרה לגוי אחד, כיון שלקחה הגוי הוציא אותה לשדה וקשר העול על צווארה, ורבצה תחת העול, ולא רצתה לעשות מלאכה ביום השבת, והיה הגוי מכה אותה ולא הועיל כלום, כיון שראה הגוי כך, הלך אצל אותו חסיד שמכרה לו, ואמר לו: בוא וטול פרתך, ששת ימים עבדתי בה, וביום השבת הוצאתי אותה לחוץ לחרוש בה ורבצה תחת העול ולא רצתה לעשות שום מלאכה בעולם, והייתי מכה אותה ולא הועיל כלום, כיון שאמר לו כך, הבין אותו חסיד, מפני מה אינה עושה מלאכה, לפי שהייתה רגילה לנוח ביום השבת, אמר לו אותו החסיד: בוא עמי ואני מעמידה לך, הלך עמו ודיבר באוזני הפרה: "אוי פרה, כשהיית בידי היית נחה בשבת, ועתה עוונותיי גרמו ומכרתי אותך לזה האיש, בבקשה ממך קומי וחרשי". כיון שאמר לה כך עמדה והתחילה לחרוש. אמר לו הגוי: הגד לי, שמא כישפת אותה? לא אניח אותך עד שתגיד לי מה עשית לה או מה אמרת לה באוזניה! אמר לו אותו חסיד: כך וכך אמרתי לה... כיון ששמע הגוי כך, נבהל ונזדעזע ונשא

קל וחומר בעצמו ואמר: הפרה זאת, שאין לה לא דעת ולא תבונה הכירה את בוראה, ואני שבראני הקדוש ברוך הוא בצלמו ובדמותו, ונתן לי דעה ובינה, לא יהיה ראוי לי להכיר את בוראי? מיד הלך ונתגייר וזכה ללמוד תורה ונקרא רבי יוחנן בן תורתא -שתורתא בארמית שור בין השור שהתגייר בזכות השור, ועל כך הוכיח הנביא ישעיה את עם ישראל ידע שור קונהו השור הכיר את בורא עולם וכל זמן שהיה שייך ליהודי נזהר לא לחלל שבת, ואתם עם ישראל לא מכירים את בורא עולם.

"והמור אבוס בעליו"

הגמרא במסכת חולין (ז ב) מספרת שרבי פנחס בן יאיר (חותנו של רבי שמעון בר יוחאי) הלך בשליחות מצווה. בערב הגיע לפונדק דרכים והניח חמורו באורווה. הניחו לפניו שעורים, ולא אכל. העבירום בנפה לנקותם מפסולת, ולא אכל. אמר רבי פנחס בן יאיר: "שמא אינם מעושרים?" (לא הוציאו מהם מעשר). עישרום, ואכל החמור. אמר להם: "עניה זו הולכת לעשות רצון קונה, ואתם מאכילים אותה טבלים? "ועל כך רומז הנביא: "ידע שור קונהו" - כאותה פרה שידעה שאין לה לעשות מלאכה בשבת, "וחמור אבוס בעליו" - כאותו חמור שידע שאין לאכול מאכל שלא הופרשו ממנו תרומות ומעשרות כדת. "ישראל לא ידע, עמי לא התבונן!".

ישעיה הנביא לא לימד זכות על עם ישראל לכן נענש

הגמרא במסכת יבמות (מט ב) מספרת על מנשה בנו של חזקיהו המלך שבא להרוג את הסבא שלו ישעיה הנביא, וכשראה כך ישעיה ברח וכשראה שאין לו מנוס אמר ישעיה שם השם המפורש ונבלע בתוך עץ ארז, מה עשה מנשה? לקח את העץ והיה מנסר את העץ לחתיכות, וכשהגיעה לפיו של ישעיה הנביא יצאה נשמתו ומת. ואומרת הגמרא בגלל שישעיה דיבר לשון הרע על עם ישראל שאמר (ישעיה ו ה) "בתוך עם טמא שפתיים אנוכי יושב".

ואומר הרב הבן איש חי בספירו

בן יהוידע (שם) למה דווקא חוטי הציצית של ישעיה לא נבלעו בתוך העץ ? מכיון שבכל כנף של ציצית יש 8 חוטים ועוד 5 קשרים ביחד זה 13 כפול 4 כנפות זה 52 גמטריא בן שישעיה לא לימד זכות על עם ישראל שהם בבחינת בנים להקב"ה לכן החוטים של הציצית לא נבלעו בתוך העץ.

ואומר ר' לוי יצחק מברדיצ'וב זיע"א (דברים א א) "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" שדברי תוכחות לא אמר משה רבינו אלא רק כשהיה מדבר אל כלל ישראל, אבל כשהיה מכוון דבריו כלפי מעלה כלפי בורא עולם לא היה מזכיר עוונותיהם של ישראל אלא היה מלמד עליהם זכות וממליץ טוב על כלל ישראל.

מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"

השיעור השבועי

מפי מורינו ורבינו בנם של קדושים האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד
ביום שלישי י"ב אב 9.8.22
בשעה 20:45 בדיוק

הציבור מוזמן להשתתף